

Een vreemde eend in de bijt

De illustrator Pouwels/Pennink

Op 12 januari 1949 schrijft de vrouw van de illustrator Piet Pouwels een brief aan de uitgever Callenbach. In die brief geeft zij aan dat het haar en haar man spijt dat het contact tussen tekenaar en uitgever geheel verloren gegaan is. Aangezien de vaardigheid van illustreren bij haar man in de loop der jaren echter nog is toegenomen, zou zij het zeer op prijs stellen als zij een aantal werkstukken zou mogen tonen. Daarbij nodigt zij zichzelf meteen uit, op dinsdag de 18e, tussen 12 en 14 uur wil zij graag langskomen. Blijkbaar gaat dit niet door, want ongeveer een maand later, 8 februari 1949, schrijft zij nog steeds geen antwoord te hebben ontvangen. Daarom wil zij de uitgever nu op 15 februari ontmoeten. Deze ontmoeting vindt wel plaats en blijkbaar zijn de tekeningen van Piet Pouwels overtuigend, op 17 februari 1949 schrijft Callenbach een illustratieorder uit aan de heer P. Pouwels voor het maken van het illustratiewerk voor een herdruk van een werkje van W.G. van de Hulst: *Ergens in de wijde wereld*. Niet mis dus, zo maar een titel van de topauteur van de uitgever. Op 23 februari reeds volgt een schets als proef, die volledig door Callenbach goedgekeurd wordt. Opvallend is dat in het bijgaande schrijven mevrouw Pouwels aangeeft dat bij het door haar man vervaardigde werk steeds de naam S. Pennink gebruikt moet worden. Niet P. Pouwels dus! Op 9 mei van hetzelfde jaar volgt, nadat de tekeningen voor *Ergens in de wijde wereld* al in het bezit van de uitgever zijn, een tweede opdracht, nu voor *De vrolijke klas van meester Zandstra*, een boekje van de schrijfster Heleen. Op 4 juni worden de tekeningen afgeleverd, nu met een briefje van P. Pouwels zelf. Het N.B. luidt:

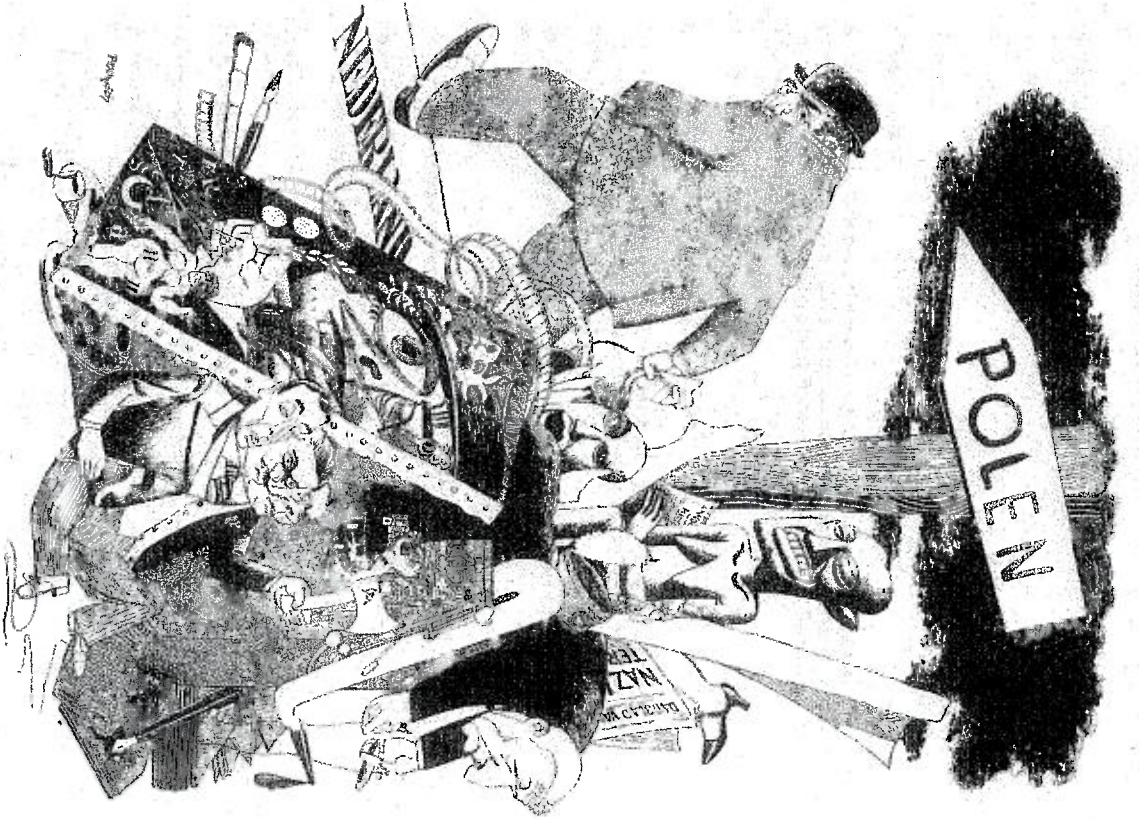
"Vergeet a.u.b. niet bij eventuele vermelding van den illustrator den schuilnaam S. Pennink te gebruiken."

Waarom dat? Enkele tekeningen zijn in de ogen van de uitgever voor verbetering vatbaar. Dat gebeurt ook en op 17 oktober 1949 kan de uitgever de heer Pouwels twee presentexemplaren van *De vrolijke klas van meester Zandstra* doen toekomen. Als illustrator staat S. Pennink in het boekje vermeld. In de bijgaande brief moet de uitgever tot zijn spijt melden dat de tekeningen voor *Ergens in de wijde wereld* niet gebruikt zullen worden, aangezien "de auteur wenst dat deze gemaakt zouden worden door zijn zoon". Zes dagen later antwoordt mevrouw Pouwels namens haar man. Zij vindt het jammer van de tekeningen voor *Ergens in de wijde wereld*, maar beveelt haar man beleefd aan voor nieuw illustratiewerk. Dat is er echter niet meer van gekomen.

Waarom werd aan P. Pouwels, alias S. Pennink geen nieuwe illustratieopdracht meer verstrekt? Was de uitgeverij Callenbach misschien meer over deze tekenaar te weten gekomen of vonden ze gewoon zijn werk niet goed genoeg? Dat laatste is onwaarschijnlijk. Hoewel hij geen topillustrator was, was dit werk voor een boekje tussendoor zo nu en dan wel te gebruiken. Al vóór de tweede wereldoorlog had P. Pouwels ook een boekje voor Callenbach geïllustreerd: *'t Was maar een sneeuwbal* van Phé Wijnbeek, toen nog wel gewoon als P. Pouwels. Dat was misschien het contact waarop mevrouw Pouwels in haar brief van 12 januari 1949 doelde. Dat was vóór de oorlog. Nu, na de oorlog, gebruikt Pouwels een andere naam. Zou er tijdens de oorlog iets gebeurd zijn, dat dit noodzakelijk maakte? Om dat te achterhalen is niet zo moeilijk. Wie duikt in boeken als *Een selectie uit NSB-periodieken* of *'t Scherp van de pen, de Tweede Wereldoorlog getekend*, komt daar diverse malen Piet Pouwels tegen en niet in een erg positieve rol. Piet Pouwels was de antisemitische huistekenaar van *Storm-SS*, het weekblad der Germaansche SS in Nederland. Eén van de bekendste tekeningen van Pouwels is die van een Engelse vliegener met veel decoraties, met daaronder de tekst: "Dit is Captain Bloodhound A.B.C.D.E.F.G., de dapperste vlieger van de RAF. Hij heeft al drieduizend vrouwen en tienduizend kinderen doodgebombardeerd!" Maar deze illustrator bakte ze zo nu en dan nog veel bruiner met zeer discriminerende tekeningen over joden en negers.

Dat is wat anders dan zondagsschoolboekjes illustreren. Dat zou men bij Callenbach ook gedacht kunnen hebben. Zou men daar op enige manier, ondanks het pseudoniem, attent gemaakt zijn op de achtergronden van deze tekenaar? Het blijft onduidelijk. Wel is duidelijk dat Callenbach geen illustratieopdrachten meer gaf. Pouwels als 'Pennink' bleef het nog wel bij andere uitgevers proberen

DE JOOD VERDWINT - EEN KWALIJKE HERINNERING BLIJFT..

Storm SS 21 VII 1942

en het lukte hem diverse opdrachten binnen te halen zoals bij Ploegsma *Twee kerstavond-vertellingen* van Cor Bruijn (1950) en *De schildknaap van generaal Cortez* van A.D. Hildebrand bij Meulenhoff (1953).

Vanaf 1957 gaat hij ook weer onder eigen naam illustreren: *Eénmaal vrienden, altijd vrienden*, door Til Brugman, uitgegeven bij Ploegsma. Waarschijnlijk is de tijd dan zover gevorderd dat dat weer mogelijk is. Zo maakt hij daarna illustraties voor de indianenverhalen van Welskopf-Henrich, uitgegeven door Hollandia en voor diverse historische verhalen. Toch kan men niet van een echte illustratieloopbaan van Piet Pouwels spreken.

En wat gebeurt? Twintig jaar later, in 1969, meldt Piet Pouwels zich opnieuw bij Callenbach. Nu niet om illustraties te gaan maken, maar om een door hem ontwikkelde tekencursus op de markt te brengen. Uitgever Callenbach vindt een dergelijke uitgave echter te riskant en daarmee zijn de contacten tussen Pouwels, alias Pennink, en Callenbach definitief beëindigd.

R.v.S.